

1

ΗΘΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΠΡΑΚΤΙΚΗ: ΜΙΑ ΔΙΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΟΠΤΙΚΗ

ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Καθιέρωση του πλαισίου της διεπαγγελματικής πρακτικής και εντοπισμός της ανάγκης και της συλλογιστικής για τη διεπαγγελματική εκπαίδευση (ΔΕΕ¹).
- Ορισμός της έννοιας του «επαγγέλματος», προσδιορισμός κοινών αντιλήψεων για διαφορετικούς κλάδους, των αξιακών τους θέσεων και των ηθικών θεμελίων τους.
- Διερεύνηση της εκπαίδευσης στη διεπαγγελματική ηθική και δεοντολογία και της ανάγκης για ηθικό γραμματισμό στα επαγγέλματα.

1 Το ΙΠΕ έγινε ΔΕΕ στο κείμενο.

Εισαγωγή

Όταν σκεφτόμαστε τους σύγχρονους χώρους εργασίας στους ευρύτερους κλάδους των κοινωνικών υπηρεσιών, της υγείας και της κοινωνικής περίθαλψης και αναλογιζόμαστε το γεγονός ότι διαφορετικοί επαγγελματίες συνεργαζόμαστε σε καθημερινή βάση στον τομέα παροχής ανθρώπινων υπηρεσιών, δεν είναι δύσκολο να δούμε το διεπαγγελματικό πλαίσιο στην πράξη. Παρατηρώντας το τεράστιο πεδίο των κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών, καθώς και των υπηρεσιών πρόνοιας σε πολλές χώρες και περιβάλλοντα, είναι σαφές ότι οι επαγγελματίες από διαφορετικούς κλάδους σπανίως εργάζονται απομονωμένα, εκτός εάν πρόκειται για πολύ απομακρυσμένες γεωγραφικά περιοχές. Ακόμα όμως και σε αυτές τις περιπτώσεις οι ψηφιακές συνδέσεις είναι πλέον πιο ισχυρές λόγω της σημαντικής προόδου στις τεχνολογίες. Σε νοσοκομεία, κέντρα υγείας και κοινότητες, υπηρεσίες ψυχικής υγείας, οργανισμούς ασφάλειας εισοδήματος, σχολεία, φυλακές και σωφρονιστικά ιδρύματα, μονάδες φροντίδας ηλικιωμένων και κέντρα φροντίδας παιδιών, το προσωπικό από ένα ευρύ φάσμα επιστημονικών κλάδων εργάζεται από κοινού σε στενή συνεργασία για την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Όταν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αποφοιτήσουν από τις σχολές και εισέλθουν στον επαγγελματικό στίβο, στον χώρο των κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών, καθώς και των υπηρεσιών πρόνοιας, αναπόφευκτα θα χρειαστεί να συνυπάρξουν με άτομα από διαφορετικό επιστημονικό υπόβαθρο. Ένας/Μια κοινωνικός/ή λειτουργός που απασχολείται σε μια κοινοτική ομάδα ψυχικής υγείας θα συνεργάζεται στενά με ψυχιάτρους, ιατρούς, νοσηλευτικό προσωπικό, υπαλλήλους ψυχαγωγίας, διαιτολόγους και εργοθεραπευτές. Μια νοσηλεύτρια που εργάζεται στο παιδιατρικό τμήμα μπορεί να συνεργαστεί στενά με έναν/μια λογοθεραπευτή/ρια, έναν ψυχολόγο, έναν φαρμακοποιό και έναν ιερέα. Ένας αστυνομικός μπορεί να εργάζεται καθημερινά με δικηγόρους, συμβούλους νέων, σωφρονιστικό προσωπικό με ειδίκευση στην εγκληματολογία και εργαζόμενους στις κοινωνικές υπηρεσίες. Ένας/Μια δάσκαλος/α σε ένα τυπικό σχολείο μπορεί να συνεργαστεί με έναν βιβλιοθηκονόμο, έναν σχολικό σύμβουλο, έναν/μια κοινωνικό/ή λειτουργό ή έναν διαπολιτισμικό μεσολαβητή. Η συμπληρωματικότητα πολλών επαγγελματικών κλάδων είναι αυτή που δίνει τελικά δύναμη και συνοχή στο εργασιακό δυναμικό, όπως οι διαφορές μεταξύ των επαγγελματιών δίνουν στο καθένα μια μοναδική θέση, αποτρέποντας την αλληλεπικάλυψη αρμοδιοτήτων στην παροχή υπηρεσιών.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

Η Κασσάνδρα είναι μια νοσηλεύτρια που εργάζεται σε ένα σχολείο σε μια περιοχή που έχει υψηλό επιπολασμό οικογενειακής και ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και ζητημάτων που αφορούν την προστασία των παιδιών. Γνώρισε μια οικογένεια τριών αδερφών που ζουν με τη μητέρα τους, η οποία προσφάτως διαγνώστηκε με καρκίνο των

ωθηκών. Η πρόγνωσή της είναι κακή. Η Κασσάνδρα ανησυχεί ότι τα παιδιά μπορεί να οδηγηθούν να ζήσουν με τον πατέρα τους, ο οποίος έχει αποξενωθεί από την οικογένεια λόγω άσκησης βίας στο παρελθόν. Ένα από τα παιδιά φαίνεται να έχει διατροφική διαταραχή και συνελήφθη για κλοπή σε ένα τοπικό κατάστημα· το άλλο παρουσιάζει πολύ έντονο τραυλισμό και υψηλό βαθμό άγχους. Η φοίτηση στο σχολείο ήταν σποραδική. Το μεγαλύτερο παιδί διαπρέπει στο βιολί και του έχει προσφερθεί μια θέση σε μια πολύ αξιόλογη μουσική ακαδημία. Η Κασσάνδρα θέλει να βεβαιωθεί ότι τα παιδιά λαμβάνουν κάθε μορφή υποστήριξης που είναι απαραίτητη πριν να χρειαστεί να αντιμετωπίσουν το σημαντικό γεγονός του θανάτου της μητέρας τους.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Σκεφτείτε τους διάφορους επαγγελματίες που είναι πιθανό να ασχοληθούν με αυτήν την οικογένεια και θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν.

1. Ποιοι είναι οι ρόλοι που μπορεί να διαδραματίσουν όλα τα άτομα;
2. Πώς μπορούν αυτοί οι επαγγελματίες να συνεργαστούν για να διατηρήσουν τη συνοχή στην οικογένεια ενόψει της επικείμενης απώλειας;

Διαπραγμάτευση κατά τη συνεργασία

Οι Clark et al. (2007) υποστηρίζουν ότι διαφορετικοί επαγγελματίες που εργάζονται μαζί σε ομάδες πρέπει να μάθουν να διαπραγματεύονται και να κατανοούν τρία σημαντικά στοιχεία: (1) τις **αρχές** (κατευθυντήριες γραμμές για τη συμπεριφορά)· (2) τις **δομές** (καθιερωμένες μορφές γνώσης και πρότυπα συμπεριφοράς)· και (3) τις **διαδικασίες** (πώς γίνονται τα πράγματα). Ως νέοι/ες επαγγελματίες, η δυσκολία που αντιμετωπίζουμε πολλοί/ές από εμάς κατά την ένταξή μας στο εργασιακό δυναμικό είναι η έλλειψη γνώσης και κατανόησης των θεμελιωδών διαφορών στους ρόλους και στις αρμοδιότητες, καθώς και τα αξιακά πρότυπα μεταξύ των διαφορετικών επαγγελματιών. Ωστόσο, πρέπει να μάθουμε γρήγορα τι καθορίζει τους ρόλους των άλλων και τι είναι εκπαιδευμένοι να κάνουν, ακόμα κι αν δεν έχουμε αποκτήσει απαραίτητα αυτήν τη γνώση από τις δικές μας σπουδές ή μπορεί να είχαμε ελάχιστη σχέση με διαφορετικά επαγγέλματα, εκτός αν έχουμε προσωπική εμπειρία από αυτά. Για παράδειγμα, ο ρόλος του/της δασκάλου/ας είναι αρκετά ξεκάθαρος, καθώς οι περισσότεροι/ες από εμάς έχουμε φοιτήσει σε κάποιο σχολείο· με τον ίδιο τρόπο, τα περισσότερα άτομα έχουν επισκεφθεί έναν γιατρό, έναν οπτομέτρη ή έναν οδοντίατρο και έχουν καταλάβει τους ρόλους που διαδραματίζουν οι αστυνομικοί, οι δικηγόροι, οι νοσηλεύτριες και οι δημοσιογράφοι. Ωστόσο, αν δεν υφίσταται προσωπικός λόγος να συναντήσουμε ψυχολόγο, κοινωνικό/ή λειτουργό, εργοθεραπευτή/ρια, ακουολόγο, βελονιστή/ρια, οστεοπαθητικό ή ποδιάτρο, ίσως οι γνώσεις μας να είναι περιορισμένες σε σχέση με αυτά

τα επαγγέλματα. Είναι σύνθηες να δημιουργούμε στερεότυπα για το τι πιστεύουμε ότι αφορούν τα διάφορα επαγγέλματα, και τα δημοφιλή μέσα συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό σε αυτό. Κατά την ένταξη στο εργασιακό δυναμικό, λοιπόν, αυτά τα στερεότυπα μπορούν να μεταφερθούν και να προκαλέσουν κάποιον βαθμό σύγχυσης, εάν διακατέχονται από προκαταλήψεις ή είναι ανακριβή. Όπως για παράδειγμα, μια από τις κοινές αντιλήψεις σχετικά με τους/τις κοινωνικούς/ές λειτουργούς είναι ότι είτε πρόκειται για «φιλεύσπλαχνα καλοπροαίρετα άτομα» ή για «ροτβάιλερ» που αρπάζουν τα παιδιά από τις οικογένειές τους. Τα μέσα ενημέρωσης συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό σε αυτές τις ανακριβείς αντιλήψεις του κοινού για το επάγγελμα. Συχνά, καθίσταται ελάχιστα αντιληπτό το γεγονός ότι οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί εκπαιδεύονται για τέσσερα χρόνια, προκειμένου να αποκτήσουν έναν τίτλο σπουδών που τους παρέχει βαθιά γνώση και κατανόηση των ατόμων, των ομάδων και των κοινοτήτων, καθώς και του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο προκύπτουν κοινωνικά ζητήματα και προβλήματα, αλλά και δεξιότητες αξιολόγησης και παρέμβασης οι οποίες διέπονται από έναν εκτενή κώδικα ηθικής, αρχών και αξιών. Οι αντιλήψεις σχετικά με τους/τις εργοθεραπευτές/ριες, ως ένα άλλο παράδειγμα, είναι ότι είτε παραδοσιακά πρόκειται για «καλαθοπλέκτες» ή άτομα που βοηθούν άλλους να ασχοληθούν με χειροτεχνίες ή ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Όπως η κοινωνική εργασία, η εργοθεραπεία είναι ένα επιστημονικό και επαγγελματικό πεδίο που εδράζεται στη γνώση της ανατομίας και της φυσιολογίας, με σκοπό να βοηθήσει στην αποκατάσταση και την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων της καθημερινής ζωής και των ειδικών παρεμβάσεων που αποσκοπούν στην ανάρρωση και στον επαναπροσδιορισμό της βέλτιστης ανθρώπινης λειτουργίας. Είναι σημαντικό, λοιπόν, αρχικά να εξετάσουμε πώς συνεργάζονται οι επαγγελματίες διαφορετικών ειδικοτήτων μεταξύ τους, ποιες γνώσεις και στερεότυπα έχουμε ήδη για διαφορετικούς κλάδους και να εντοπίσουμε εκείνα τα επαγγέλματα για τα οποία συνειδητοποιούμε ότι γνωρίζουμε ελάχιστα. Κατά την εξέταση του φάσματος των επαγγελμάτων, μπορούμε να καθοδηγηθούμε από τον ακόλουθο ορισμό που παρέχεται από το Αυστραλιανό Συμβούλιο Επαγγελμάτων (2020):

Μια ομάδα ατόμων ενός κλάδου που τηρούν τα ηθικά πρότυπα και τα οποία διατίθενονται και καθίστανται αποδεκτά από το κοινό ως έχοντες ειδικές γνώσεις και δεξιότητες σε ένα ευρέως αναγνωρισμένο σύνολο μάθησης που προέρχεται από έρευνα, εκπαίδευση και κατάρτιση σε υψηλό επίπεδο, και οι οποίοι είναι έτοιμοι να εφαρμόσουν αυτές τις γνώσεις και να ασκήσουν αυτές τις δεξιότητες προς το συμφέρον των άλλων. Είναι εγγενές στον ορισμό του επαγγέλματος ότι ένας κώδικας ηθικής και δεοντολογίας διέπει τις δραστηριότητες κάθε επαγγέλματος. Τέτοιοι κώδικες απαιτούν συμπεριφορά και πρακτική πέρα από τις προσωπικές ηθικές υποχρεώσεις ενός ατόμου. Καθορίζουν και απαιτούν υψηλά πρότυπα συμπεριφοράς σε σχέση με τις υπηρεσίες που παρέχονται στο κοινό και στις συναλλαγές με συναδέλφους επαγγελματίες. Επιπλέον, αυτοί οι κώδικες επιβάλλονται από το επάγγελμα και είναι αναγνωρισμένοι και αποδεκτοί από την κοινότητα.

Ηθική διαφορά: εντάσεις μεταξύ των επαγγελματιών

Λαμβάνοντας υπόψη τη ρητή αναφορά της σημασίας των ηθικών προτύπων και των ηθικών υποχρεώσεων στον ορισμό των επαγγελματιών, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι αυτός είναι ο τομέας που μπορεί συχνά να οδηγεί στη δημιουργία εντάσεων μεταξύ των επαγγελματιών. Αυτές οι ηθικές διαφορές μπορεί να μην καταστούν εμφανείς έως ότου προκύψει μια κατάσταση στην οποία πρέπει να ληφθούν αποφάσεις, στο πλαίσιο των οποίων οι επαγγελματίες καλούνται να λάβουν θέση σε ένα επίμαχο ζήτημα.

Στην καθημερινή ζωή, όλοι ερχόμαστε αντιμέτωποι με ηθικά ερωτήματα και προσπαθούμε να δώσουμε τις κατάλληλες απαντήσεις σε αυτά. Οι εμπειρίες κοινωνικοποίησης, οι θρησκευτικές και πνευματικές μας πεποιθήσεις, το πολιτισμικό υπόβαθρο και οι πολιτικές μας προτιμήσεις αναπόφευκτα θα επηρεάσουν τη στάση μας απέναντι σε θέματα τόσο διαφορετικά, όπως ο εκούσιος υποβοηθούμενος θάνατος ή ευθανασία, η θανατική ποινή, η διακοπή της κύησης, η παρένθετη μητρότητα, η γενετική έρευνα, τα πειράματα σε ζώα και η υποχρεωτική αναφορά κακοποίησης παιδιών. Ενώ μπορούμε να διατηρήσουμε τις πεποιθήσεις μας σε προσωπικό επίπεδο, όταν διασταυρώνονται με το επαγγελματικό πλαίσιο μπορεί να προκύψουν προκλήσεις. Η ιδέα των ανθρώπων από διαφορετικούς κλάδους, οι οποίοι εργάζονται μαζί και πρέπει να βρουν κοινό σημείο συνεννόησης προς όφελος της συνέχειας της παροχής φροντίδας και της συνέπειας ως προς τα ηθικά και δεοντολογικά πρότυπα σίγουρα δεν είναι καινούργια. Οι πολυεπιστημονικές ομάδες, ιδιαίτερα στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, υφίστανται εδώ και πολλές δεκαετίες και οι δυσκολίες που ενυπάρχουν σε αυτό το μοντέλο, λόγω επαγγελματικών διαφορών, θέσης και ιεραρχίας, είναι καλά τεκμηριωμένες. Όμως, το γεγονός ότι οι άνθρωποι συνέχισαν να συνεργάζονται αρκετά καλά, παρά τις επαγγελματικές εντάσεις, υποδηλώνει ότι τα οφέλη αυτού του μοντέλου υπερβαίνουν τα μειονεκτήματά του. Οι οργανωτικές δομές και η κουλτούρα μπορούν να προάγουν ή να εμποδίσουν τις επικοινωνιακές εργασιακές σχέσεις, γι' αυτό είναι τόσο σημαντικό να υφίσταται επαρκής κατανόηση των ρόλων, των ευθυνών, των καθηκόντων και των υποχρεώσεων, όχι μόνο εντός του κλάδου μας αλλά και εντός των κλάδων των συναδέλφων μας. Η κατανόηση του επαγγελματισμού ή της κοινωνικοποίησης των άλλων είναι επίσης σημαντική, ώστε η συμπεριφορά να μπορεί να καταστεί κατανοητή εντός ενός πλαισίου. Ο Hall (2005) εξηγεί, για παράδειγμα, ότι η ιατρική επικεντρώνεται στην εκπαίδευση των γιατρών, ώστε να λαμβάνουν συνήθως όλες τις αποφάσεις μόνοι τους και να επιλέγουν τη διατήρηση της ζωής ενός ασθενούς, σε βάρος της ποιότητάς της. Οι κληρικοί εκπαιδεύονται να διασφαλίζουν την απόλυτη εμπιστευτικότητα. Οι νοσηλεύτριες και οι κοινωνικοί/ές λειτουργοί θα αξιολογήσουν την αφήγηση και την ιστορία του ασθενούς και της οικογένειάς του. Ένας από τους βασικούς στόχους του παρόντος βιβλίου είναι να βοηθήσει το αναγνώστη να κατανοήσει γιατί είναι σημαντικό να δίνει προσοχή στους άλλους, όχι μόνο να κατανοεί τι κάνουν οι άλλοι, αλλά και ποιες αξιακές θέσεις/δεσμεύσεις έχουν σε επαγγελματικό επίπεδο.

Σχετικά με τα παραπάνω, οι D’Cruz et al. (2009, σελ. 3) παρέχουν μια χρήσιμη ανάλυση του γιατί τα επαγγέλματα είναι διαφορετικά. Αναφέρουν:

Οι πιο εμφανείς διαφορές μεταξύ των επαγγελμάτων σχετίζονται με τους ουσιαστικούς κλάδους και τις γνώσεις που διέπουν την επαγγελματική εκπαίδευση. Αυτοί οι κλάδοι είναι, σε γενικές γραμμές, οι φυσικές επιστήμες (συμπεριλαμβανομένης της βιολογίας) και οι κοινωνικές επιστήμες (συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπιστικών επιστημών). Περαιτέρω διαφορές περιλαμβάνουν έννοιες, θεωρίες και πρακτικές που είναι χαρακτηριστικές για το κάθε επάγγελμα· ο βαθμός στον οποίο οι επαγγελματίες χρησιμοποιούν την τεχνολογία ως μέρος του βοηθητικού τους εύρους· και ο βαθμός προβολής που παρέχεται στις παρεμβάσεις οι οποίες προσφέρονται, για παράδειγμα μέσω φαρμακευτικής αγωγής ή δοκιμών, σε αντίθεση με τις θεραπείες μέσω συμβουλευτικής ή «ομιλίας». Οι διαφορές μεταξύ των επαγγελμάτων μπορεί επίσης να σχετίζονται με την αυστηρότητα με την οποία οι ισχυρισμοί τους σχετικά με την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων — πρόβλημα, παρέμβαση, αποτέλεσμα— μπορούν να αξιολογηθούν εμπειρικά.

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ 1.1

Δείτε τον παρακάτω κατάλογο επαγγελματικών κλάδων.

• Βελονιστής	• Νοσηλεύτρια
• Ακουολόγος	• Εργοθεραπευτής
• Χειροπράκτης	• Οπτομέτρης
• Υπεύθυνος σωφρονιστικών υπηρεσιών της κοινότητας	• Οστεοπαθητικός
• Εγκληματολόγος	• Παραϊατρικό προσωπικό
• Οδοντίατρος	• Φαρμακοποιός
• Διαιτολόγος	• Φυσικοθεραπευτής
• Γιατρός	• Ποδίατρος
• Περιβαλλοντολόγος	• Αστυνομικός
• Εργοφυσιολόγος	• Λειτουργός δημόσιας υγείας
• Υπεύθυνος ανθρώπινου δυναμικού	• Ψυχίατρος
• Διερμηνέας	• Ψυχολόγος
• Δημοσιογράφος	• Σύμβουλος αποκατάστασης
• Δικηγόρος	• Κοινωνικός λειτουργός
• Μαία	• Λογοθεραπευτής
	• Δάσκαλος
1. Ποιες είναι οι τρεις πρώτες λέξεις που σας έρχονται στο μυαλό όταν σκέφτεστε καθέναν από αυτούς τους επαγγελματικούς κλάδους; Ποιος κλάδος είναι πιο δύσκολο να περιγραφεί και ποιος είναι πιο εύκολο; Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;

2. Υπάρχει κάποιος κλάδος που σας δημιουργεί θετικές ή αρνητικές εικόνες και, αν ναι, γιατί; Μπορεί να είναι χρήσιμο να λάβετε υπόψη οποιαδήποτε προσωπική εμπειρία έχετε από τη λήψη υπηρεσιών ή τη σχέση με κάποιον άλλο επαγγελματικό κλάδο.
3. Κοιτάζοντας ξανά τον κατάλογο, μπορείτε να περιγράψετε με λιγότερες από 10 λέξεις τι κάνουν οι επαγγελματίες κάθε κλάδου; Μπορείτε να καταλήξετε σε μία λέξη που θα μπορούσε να περιγράψει καλύτερα την υψηλότερη επαγγελματική αξία του κάθε κλάδου;

Τι είναι επάγγελμα;

Η κατανόηση της έννοιας του «επαγγελματία» αναπτύχθηκε και εξελίχθηκε με την πάροδο του χρόνου από μια μοναδική αντίληψη μιας ομάδας με ίδιες απόψεις, οι οποίοι εργάζονται προς έναν κοινό στόχο, στην αντίληψη ομάδων ανθρώπων (που δεν είναι απαραίτητως ομοϊδεάτες), οι οποίοι είναι σε θέση να εργαστούν μαζί για να επιτύχουν έναν εύλογο συμβιβασμό. Με ρεαλιστικούς όρους, οι άνθρωποι δεν πρόκειται πάντα να συμφωνούν ή ακόμα και να συμφωνούν ότι διαφωνούν. Μέρος του χαρακτηριστικού του να ανήκει κανείς σε έναν επαγγελματικό κλάδο είναι η γραμμή βάσης στο πλαίσιο της οποίας οι επαγγελματίες «πρεσβεύουν» ότι κατέχουν τη γνώση και τη σοφία που τους χαρίζει το πλεονέκτημα στον τομέα τους. Έτσι, συχνά, οι επαγγελματίες που κατέχουν εξειδικευμένη γνώση θεωρούν ότι μόνο αυτοί έχουν δίκιο και κανέναν άλλος, κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε επαγγελματική αλαζονεία. Διόλου τυχαία πολλές μακροχρόνιες επαγγελματικές αντιπαλότητες έχουν βασιστεί σε αυτόν τον ισχυρισμό. Στην προσπάθεια διασφάλισης του τομέα και του καθεστώτος, οι επαγγελματικοί κλάδοι παράγουν τη δική τους γνώση, διεξάγουν τη δική τους έρευνα και προωθούν τη δική τους βάση αποδεικτικών στοιχείων. Αυτά τα στοιχεία παρέχουν νομιμότητα, βάσει της οποίας το κοινό πιστεύει ότι τα άτομα που ανήκουν σε αυτόν τον επαγγελματικό κλάδο θα ενεργούν με ακεραιότητα. Ο στόχος κάθε επαγγελματία είναι να έχει εξειδίκευση στον τομέα του, βεβαιότητα για τις πράξεις και την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεών του, καθώς και καλή πίστη στα αποτελέσματα. Κατά τη συνεργασία, υπάρχει η ευκαιρία για έλεγχο της πρακτικής των άλλων, η οποία μπορεί να οδηγήσει είτε σε σεβασμό για τη δουλειά τους είτε σε εχθρότητα και ένταση εάν επικρατήσει η επαγγελματική αντιπαλότητα. Απαιτείται, λοιπόν, καλή διαχείριση για να διασφαλιστεί ότι ένας χώρος εργασίας δεν θα καταστεί δυσαρμονικός και δεν θα αναπτύξει την επονομαζόμενη «τοξική κουλτούρα».

Επαγγελματική ριζική αλλαγή

Τις τελευταίες δεκαετίες υπήρξε ενδιαφέρον, καθώς και το αυξανόμενο φαινόμενο επαγγελματιών που προέβησαν σε «αλλαγή σταδιοδρομίας». Εκτιμάται ότι οι άνθρω-

ποι θα προβούν σε πέντε έως επτά αλλαγές σταδιοδρομίας, κατά μέσο όρο, κατά τη διάρκεια της επαγγελματικής τους πορείας. Καθώς οι άνθρωποι συμμετέχουν όλο και περισσότερο σε πολυεπιστημονικές ομάδες με τον τρόπο που περιγράφηκε παραπάνω, δεν είναι ασυνήθιστο για πολλούς να εγκαταλείψουν το αρχικό τους επάγγελμα και να μετακινηθούν σε έναν άλλο, σχετικό κλάδο. Οι επαγγελματικές αλλαγές μπορούν να πραγματοποιηθούν όταν ένα άτομο κρίνει ότι θα μπορούσαν να υπάρχουν διαφορετικοί τρόποι να βλέπει τον κόσμο και ότι αυτοί οι τρόποι μπορεί να είναι περισσότερο συμβατοί με την προσωπικότητά του. Σήμερα, οι άνθρωποι αναβαθμίζουν όλο και περισσότερο τα προσόντα τους, χρησιμοποιώντας τις σπουδές και την πείρα, προκειμένου να μεταβούν σε διαφορετική σταδιοδρομία. Τελευταία, μάλιστα, η αξιοσημείωτη στροφή προς τη διαδικτυακή εκπαίδευση απευθύνεται σε εργαζόμενους/ες μεγαλύτερης ηλικίας, οι οποίοι/ες φιλοδοξούν να ακολουθήσουν νέα επαγγελματικά μονοπάτια που προηγουμένως δεν ήταν εφικτά λόγω της δυσκολίας της παράλληλης διαχείρισης εργασίας και σπουδών. Η θετική πλευρά σε αυτή την τάση επαγγελματικής ριζικής αλλαγής είναι ότι οι συνδυασμοί διαφορετικών κλάδων προσθέτουν εύρος και βάθος στο εργασιακό δυναμικό. Για παράδειγμα, ένας/μία δικηγόρος που στρέφεται στον τομέα της ψυχολογίας μετά από πολλά χρόνια ενασχόλησης με διαζύγια· ένας αστυνομικός που αποφασίζει να ακολουθήσει τον τομέα της κοινωνικής εργασίας μετά από τη σταδιοδρομία του στην προστασία των παιδιών· ένας/μία δάσκαλος/α που γίνεται εγκληματολόγος, ως αποτέλεσμα του ενδιαφέροντός του για παραβατικές συμπεριφορές ανηλίκων· ή ένας φυσικοθεραπευτής που αποφασίζει να μελετήσει φυσικές θεραπευτικές μεθόδους ή να γίνει χειροπράκτης. Αυτές οι αλλαγές σταδιοδρομίας βασίζονται και επεκτείνουν τις πρακτικές και θεωρητικές γνώσεις, ενώ προσφέρουν επίσης νέες προοπτικές όσον αφορά τις επαγγελματικές αξίες και την ηθική. Η μετάβαση από τον έναν κλάδο στον άλλο μπορεί να προσφέρει εξαιρετικές ευκαιρίες για τον διαμοιρασμό αυτών των διαφορετικών επαγγελματικών προοπτικών.

Η ΟΠΤΙΚΗ ΜΙΑΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑ

Όταν αποφοίτησα από το σχολείο ονειρευόμουν να γίνω δασκάλα εικαστικών, αλλά μια σειρά από γεγονότα με οδήγησαν να σπουδάσω κοινωνική εργασία. Εργάστηκα για ένα διάστημα στον τομέα της ψυχικής υγείας και, αφού απέκτησα δύο παιδιά, αποφάσισα να αλλάξω τελείως επαγγελματική σταδιοδρομία. Η μητέρα μου διαγνώστηκε με τη νόσο του Αλτσχάιμερ και φροντίζοντάς την άρχισα να ενδιαφέρομαι για τον τομέα της νοσηλευτικής. Ήθελα να γίνω εκείνη η νοσηλεύτρια που θα μπορούσε να κάνει για τους άλλους αυτό που ήθελα να κάνω εγώ για τη μητέρα μου. Διαπίστωσα ότι οι δεξιότητές μου από την κοινωνική εργασία και οι γνώσεις μου από την εργασία σε συστήματα υγείας μου χάριζαν ένα πραγματικό πλεονέκτημα κατά την αλλαγή προς τον τομέα της νοσηλευτικής. Έχω ήδη καταλάβει πώς συνεργάζονται οι ομάδες και πόσο σημαντικό είναι να σεβόμαστε τους άλλους κλάδους. Διαπίστωσα ότι η αξιακή βάση της κοινωνικής εργασίας είναι πολύ συμβατή με τη νοσηλευτική, επομένως, η μετάβασή μου ήταν ευκολότερη. Στόχος μου είναι να εργαστώ στη φροντίδα

ηλικιωμένων και την παρηγορητική φροντίδα, και ενώ γνωρίζω ότι πρόκειται για μια δύσκολη δουλειά, θεωρώ ότι η αξιοπρέπεια στο τέλος της ζωής είναι πολύ σημαντική και θέλω να είμαι μέρος της προσπάθειας εξασφάλισής της. *(Rosalyn Smith)*

Συγκρούσεις αξιών σε όλα τα επαγγέλματα

Σε ένα ιδανικό σενάριο, από τη στιγμή που γινόμαστε επαγγελματίες, έχουμε ισχυρή αίσθηση της επαγγελματικής ταυτότητας και μπορούμε να διατηρήσουμε ανέπαφες τις επαγγελματικές μας απόψεις. Είμαστε σε θέση να σεβαστούμε τις απόψεις των άλλων, να ασχοληθούμε επαρκώς με τη διεπαγγελματική μάθηση και να εμπλουτίσουμε έναν χώρο εργασίας με τη σωρευτική συγκέντρωση διαφορετικών αντιλήψεων και αξιών. Είναι λυπηρό, ωστόσο, ότι πολλοί άνθρωποι δεν έχουν επαρκή γνώση των αξιακών θεμελίων άλλων επαγγελματικών κλάδων εκτός του δικού τους, και τρέφουν ελάχιστο σεβασμό ή ανοχή απέναντι στις διαφορετικές απόψεις. Οι συγκρούσεις αξιών επηρεάζουν αρνητικά το ηθικό στον χώρο εργασίας και δημιουργούν τοξικές κουλτούρες που προκαλούν άγχος, κάτι που με τη σειρά του επηρεάζει την εναλλαγή του προσωπικού. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη να υφίσταται κάτι περισσότερο από μια επιφανειακή κατανόηση των άλλων κλάδων και εγείρει το ερώτημα πώς θα πρέπει να επιτευχθεί αυτή η μάθηση. Η πρόταση του παρόντος βιβλίου είναι ότι το διεπαγγελματικό πλαίσιο αποτελεί πλέον χαρακτηριστικό των σύγχρονων χώρων εργασίας και ότι, προκειμένου οι επαγγελματίες να συνεργάζονται προς το συμφέρον των πελατών και των χρηστών υπηρεσιών, η γνώση τόσο του κλάδου τους όσο και εκείνων των συναδέλφων τους, αποτελεί βασική απαίτηση.

ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΣ 1.2

1. Λαμβάνοντας υπόψη την απάντησή σας στον Αναστοχασμό 1.1, αναλογιστείτε τις αξίες που πρεσβεύει καθένας από τους επαγγελματικούς κλάδους που αναφέρονται. Τι θεωρούν επαγγελματική αξία οι γιατροί, οι δημοσιογράφοι ή οι κοινωνικοί/ες λειτουργοί; Χρησιμοποιήστε ξανά τον κατάλογο, αυτή τη φορά λαμβάνοντας υπόψη τις επαγγελματικές αξίες κάθε κλάδου.
2. Σκεφτείτε τους άλλους κλάδους που έχουν αναφερθεί έως τώρα. Φανταστείτε ότι εργάζεστε με μια ομάδα ατόμων από νομικούς, ψυχολόγους, διευθυντές/ριες ανθρώπινων πόρων, νοσηλεύτές/ριες και ποδολόγους —ή οποιονδήποτε άλλο από τον κατάλογο. Από αυτούς, ποιον θεωρείτε ότι «σέβεστε»;
3. Υπάρχουν κάποιοι κλάδοι που θα ήταν πιο δύσκολο να σεβαστείτε από άλλους και γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;